

KNUDDE

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven
van de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

ALEXANDER BRANDENBURG & JAAP VAN DE VENIS

KNUDDE

Het bizarre levensverhaal van Toon van Driel,
schepper van *F.C. Knudde* en *De Stamgasten*

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 6010 1

© 2023 Alexander Brandenburg & Jaap van de Venis

Omslagontwerp © DPS

Omslagillustratie © Laulunastudio / © Toon van Driel (tekeningen)

Illustraties binnenwerk © Toon van Driel

Foto auteurs © Dirk-Jan van Dijk

Zetwerk Mat-zet b.v.

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

INHOUD

Proloog 7

- 1 Het nest Van Driel 11
- 2 Puberen naar beroemdheid 36
- 3 Toon en Ien in Amerika 52
- 4 Toon en Ien terug in Nederland 65
- 5 Hot Sand & Shocking Blue 71
- 6 De geneugten van S5 77
- 7 Uitwaaien in Volendam en Schoorl 92
- 8 Helemaal Knudde 100
- 9 Koossiewijle 108
- 10 Het Gilde 113
- 11 Het Andere Gilde 132
- 12 De Bark 137
- 13 De Porsche 144
- 14 Mist 148
- 15 Advocaten, rechters en gesloten enveloppen 151
- 16 De Stamgasten 156
- 17 Het tweede setje 160
- 18 Toon, Toonder, Toonst 168
- 19 Truus' wiedergutmachung 176
- 20 Staafmixers en yoghurtbuksen 181
- 21 Land uit zicht 198

- 22 Laura 203
- 23 Een hoofdstuk zo klein als Andorra 206
- 24 Van S5 naar S2 209
- 25 Ton, Toon & de Kinderen 214

DE LEGACY

- 26 Het (on)eindige universum van Toon 223
- 27 The making of Knuddeland 226
- 28 Knuddeland – het ultieme weekendje weg 235
- 29 Knudde landt 244
- 30 Knudde 50 jaar – In de voetsporen van Jaap 247

Dankwoord 253

PROLOOG

Vanuit zijn villa in Bergen keek Toon van Driel voor de laatste keer naar zijn zuurverdiende Porsche. Achter het stuur van zijn auto zat een man die de motor startte en daarmee klinisch de order uitvoerde die hem gegeven was: de auto in beslag nemen. De man reed het statussymbool de oprit af, waarna de Porsche met een laatste luide brul de straat verliet.

Zwaaïen deden de mannen niet. In het verleden wel, veelvuldig met potloden en fineliners. Toon werkte immers met de man – collega-tekenaar Raymond Nicholson – samen aan talloze stripalbums van *F.C. Knudde*. Maar vandaag was kompaan Nicholson niet langsgesproken als tekenaar, maar als eenmansincassobureau. En dan had Toon nog geluk, want als zijn villa wielen en een praktischer formaat had gehad, dan had Nicholson die waarschijnlijk op de trekhaak achter zijn Porsche meegenomen.

Vijf jaar lang had Toon geleefd als God in Frankrijk en als strip-tekenaar in Bergen. Feestjes zonder grenzen, drankgelagen die begonnen terwijl de vorige nog niet eens waren geëindigd, warme buffetten die nooit lauw werden, een zelfvoorzienende bankrekening en een bonte stoet vrouwelijk schoon. Deze ruime levensstandaard was het resultaat van wat de deal van zijn leven leek te zijn. Léék. Want hij bleek zijn ziel aan de duivel te hebben verpatst. Of, erger nog: niet zijn ziel, maar de rechten van zijn favoriete kindje, *F.C. Knudde*. Zijn schepping lag nu voor veel geld te

verpieteren bij het Audax-concern van mediamagnaat Jacques de Leeuw, die met de beslaglegging op de Porsche een flinke dreun uitdeelde in het haantjesgevecht dat sinds de rechtenoverdracht in toenemende hevigheid woedde. Goed, Toon had nog drie fysieke kinderen over, maar zijn favoriete kindje had hij voor een zak geld van de hand gedaan. Het pufje rook dat de uitlaat van voorheen zijn Porsche uitblies terwijl de auto om de hoek verdween, deed Toon op pijnlijke wijze voelen dat zijn huis en haard op het spel stonden. En dan was er ook nog de belofte aan zijn schoonvader, de vader van de moeder van zijn kinderen, de vrouw van wie hij op het punt stond te scheiden.

Daar stond hij dan: Toon van Driel, ras-Amsterdammer en wereldburger, vader met een hekel aan kinderen, structurele chaoot met zowel een ongeremd zelfvertrouwen als een niet te temmen twijfel, maar bovenal een succesvol striptekenaar die zichzelf eveneens succesvol te gronde leek te hebben gericht. Maar zonder te zwelgen in zelfmedelijden draaide hij zich om, glimlachte en dacht: hier zit een strip in!

Want in al het leed zit humor verborgen, ook in zijn eigen leed. En zelfs in de meest uitzichtloze situatie kon hij zich altijd nog vastklampen aan de Wet van Toon: het leukste komt morgen.

1 • HET NEST VAN DRIEL

'Ik was een zogenaamd Hongerwinterkind. Zo heetten de kinderen die werden geboren in de erbarmelijke Oorlogswinter van 1944-1945. Wat veel aanstaande moeders in die winter nog niet wisten, is dat een dieet van tulpenbollen geen gunstig effect heeft op een zwangerschap. Dat je als foetus een behoorlijk valse start maakt wanneer je het moet zien te redden in het vruchtwater van een hevig ondervoede baarmoeder. Veel van die kinderen werden wel gewoon geboren hoor, zoals ik bijvoorbeeld, maar een groot aantal leeftijdsgenoten liep op latere leeftijd tegen fysieke problemen aan. Dat hebben wetenschappers uitgezocht. Verminderd afweersysteem, een grotere kans op hart- en vaatziekten, long- en nierziekten, borstkanker, depressie, suikerziekte, hersenveroudering, een verstoorde leverfunctie, verhoogd cholesterol en problemen met de bloedstolling. Ik vergeet vast nog iets. Had ik alzheimer al genoemd? Nou ja, je kunt je wel voorstellen dat de wetenschappelijke publicaties vrij eensgezind zijn in hun conclusies: je kunt beter niet geboren worden in een hongerwinter, maar ergens aan het begin van de zomer, uit een moeder die zich goed heeft kunnen laven aan de schijf van vijf.'

De Hongerwinter ligt inmiddels een poosje achter ons. Het is 2020, hartje zomer, en er is nog weinig dat ons herinnert aan oorlog, honger of winter. Het kwik ligt op deze zwoele zomeravond nog ver boven de 20 graden en voor onze neus staat een portie

dampende bitterballen, klaargemaakt door de kundige chef van het Van der Valk Hotel in Breukelen. Achter die bitterballen zit Toon van Driel, in een gezondheid die zó blakend is dat je je afvraagt of de Hongerwinteronderzoekers hém niet zouden moeten onderzoeken om de gemiddelde gezondheid van hun studiepopulatie wat op te krikken.

Vanuit de Hongerwinterwetenschap valt de interesse in Toon misschien wat tegen, maar vanuit de literatuurwetenschap is die er zéker wel, want wij hebben besloten deze bijzondere man uitgebreid te bestuderen om zijn biografie te gaan schrijven. Een ambitie die niet helemaal uit de lucht komt vallen. De biografen van dienst zijn al sinds hun vroege jeugd goed bekend met het oeuvre van de striptekenaar van *F.C. Knudde*, *De Stamgasten*, *Van Duin*, *De Familie Weltevreë*: toon ons een paplepel en wij tonen waar het er vroeger bij ons is in gegoten. En het bleef niet enkel bij het lezen van zijn strips, want als volwassenen hebben we zelf aan zijn immer uitdijende oeuvre meegewerkt. Alexander werkte in 2012 rond het EK voetbal samen met Toon. Geinige voetbalverhaaltjes van Alexander, tekeningen van Toon, dat was het recept. Hoewel het voetbaltoernooi in vele opzichten desastreus verliep, hielden Toon en Alexander na afloop contact en zetten een samenwerking op touw met als voornaamste doel het complete internet met absurdisme te veroveren. Een handschoen die hen beiden paste. Dit ambitieuze project kon wel een stagiair genaamd Jaap gebruiken. Ver en lang hoefde Alexander daar niet naar te zoeken, want hij had er toevallig in 2014 één ontmoet op de redactie bij *De Speld*. Zodoende werd de wij-verteller in deze biografie geboren.

Ook met zijn drieën is het (spoileralert) ons tot nu toe niet gelukt om het internet te veroveren. Maar tijdens de vele strategische sessies in Toons stamkroeg Anno 1890, op de grens van Amsterdam en Amstelveen, leerden we wel de man zelf goed kennen. Wat vrij makkelijk ging, want een in de regel chaotische avond met het kleurrijke grappenkanon Toon van Driel is een gezellig absur-

de aangelegenheid, vol grappige en sappige anekdotes, gegrepen uit een opmerkelijk leven. Zes kinderen bij drie vrouwen (terwijl hij niet eens van kinderen zou houden), miljonair worden, alles kwijtraken en weer miljonair worden, en onwaarschijnlijke carrières als steward bij KLM en leadzanger van een wereldberoemde band én een avontuur bij de mormoonse kerk; het passeerde allemaal de revue. Als we na zo'n avond Toon gedag hadden gezegd, kwam het geregeld voor dat we elkaar buiten op de stoep totaal murw gebeukt een verdwaasde blik toewierpen. Was het nou allemaal écht waar wat hij ons had voorgeschoteld? Had hij werkelijk een leven dat deed denken aan dat van een rockster of was hij eerder een karikatuur uit een van zijn eigen strips? En heeft deze man zo'n doldwaas leven geleid omdat hij de hele dag in grappen dacht, of is het andersom: ga je vanwege een doldwaas leven maar in grappen denken om met de realiteit om te kunnen gaan?

Het waren deze en vele andere vragen die maakten dat we het veroveren van het internet hebben verruild voor het optekenen van Toons levensverhaal. En zo vinden we onszelf terug in Breukelen, tegenover een energiek Hongerwinterkind dat eruitziet als een goed opgedroogde versie van Éric Cantona en dat opvallend opgewekt vertelt over de traumatische randjes van zijn jeugd. Hij neemt ons mee naar de bewuste dag waarop het allemaal begon: een dinsdag.

'Mijn ouders heetten Koos van Driel en Truus van Dam. Beiden zagen het levenslicht in de Eerste Wereldoorlog. Hij in 1916, zij in 1918. Die mensen wisten dus niet beter, ze dachten dat het een goed idee was om een kind te verwekken gedurende een Wereldoorlog. Toen Koos begin februari 1945 na zijn nachtdienst vermoeid de deur aan de Amsterdamse Sumatrastraat opende, kwam hij direct voor een ingewikkelde vraag te staan: ga ik slapen of ga ik met mijn vrouw naar het ziekenhuis? Truus' vliezen waren namelijk gebroken. Of hij er lang over heeft nagedacht weet ik niet, maar Koos koos voor optie A en zei iets als: "Ga jij maar alvast die

kant uit.” Wat makkelijker was gezegd dan gedaan, want ze hadden geen vervoer. Dus restte Truus weinig anders dan een wandeling van anderhalve kilometer naar het Onze Lieve Vrouwen Gasthuis. Gezien haar vorm van de dag, groot en rond, moet je dan al snel rekenen op een minuut of veertig doorstappen. Gelukkig was ze niet helemaal alleen: Koos’ zus Jannie was wél bereid om met haar mee te gaan. Omdat Koos haar op het hart had gedrukt dat de bevalling niet al te veel moest kosten, lag Truus voor een dubbeltje op de eerste rij van een soort menselijke legbatterij en bracht ze mij tussen vele andere bevallende vrouwen ter wereld. Een dag later ontmoette ik mijn vader, die inmiddels lekker was uitgeslagen.’ Toon kijkt boos naar zijn tonic. ‘Wat ben je voor een vent, als je op zo’n moment niet met je vrouw meegaat?’

Dat is een goede vraag, maar het idee is dat wij de vragen stellen, en dus krijgt Toon zijn eigen vraag als een boemerang terug. Hij vertelt meer over zijn familie. Eerst over Koos. Hoewel het leeuwendeel van zijn leven zich in Amsterdam afspeelde, was Koos van Driel geen Amsterdammer. Zijn wortels lagen zuidelijker, in Werkendam, waar hij opgroeide met zijn zussen Jannie en Keet. Bij een westenwind ligt Werkendam onder de rook van Sliedrecht, waar in 1910 baggerbedrijf Boskalis werd opgericht. Het gros van de Werkendammer mannen vond er zijn emplooi als baggeraar. Ongeacht de windrichting ligt Werkendam ook frontaal in de Biblebelt. Dat betekent dat je stenen naar je hoofd kon krijgen als je op zondag langs de verkeerde persoon fietste. Koos zag een leven in de bagger niet voor zich en van gereformeerden moest hij ook weinig hebben, dus trok hij naar de grote stad Amsterdam. Daar trof hij de ware liefdesfout van zijn leven: Truus van Dam, dochter van begenadigd kunstschilder Jaap van Dam.

Als we Toon mogen geloven had opa Jaap het niet makkelijk met zijn kinderen. Zijn vrouw overleed al vroeg, toen Truus drie jaar oud was. ‘Aan galstenen, geloof ik. Die waren in die tijd heel populair, maar daar ging je met een beetje pech wel dood aan.’ De

familie Van Dam bestond daarna uit vader Jaap en zijn vier kinderen: Ans, Miep, Jaap en Truus. Het artistieke bloed dat door Toons aderen stroomt, komt van deze kant van de familie. Tante Ans was balletdanser en Jaap senior was een zeer kundig decorschilder voor de revues van René Sleeswijk: een begrip in de theaterwereld. Sleeswijk brak door met de door hemzelf bedachte *Snip en Snap*-revue en genoot een Joop van den Ende-achtige status. Voor Sleeswijk maakte opa Jaap de mooiste decors voor de mooiste theaters. Carré werd een tweede thuis voor hem. Een huis waarvoor hij zelf het behang mocht maken.

‘Ik vond het heel bijzonder wat Jaap deed. Dan creëerde hij bijvoorbeeld Venetië op een doek van achttien meter, nog schilderachtiger dan de werkelijkheid. Vanuit een stiekem ontluikende artistieke aard ging ik – als hij weg was – vaak naar zijn atelier aan de Ziesenskade. Dan trok ik de la open en zag ik in het klein de decors die hij later zou uitvergroten. Fascinerend vond ik dat! Wat hij maakte, dat zou ik in twee miljoen lichtjaren niet kunnen, dat zag ik toen al. Al probeerde ik het wel door veel na te tekenen. Mijn interesse voor het werk van mijn opa was overigens wel uitsluitend eenrichtingsverkeer.

‘Op latere leeftijd woonde opa Jaap bij zijn dochter Ans in. Zij verzorgde hem. Met Ans en haar kinderen had hij een hechte band. Mij gedoogde hij op z’n best, maar dat kon me niet zoveel schelen. Ik wist wel hoe ik hem moest paaien. Als ik zei: “Opa, wat is dit mooi!”, dan begon hij opeens wel te lullen. Toch had ik al snel door dat hij geen goede opa was. Mijn moeder vertelde thuis dat hij er vroeger altijd op los sloeg met de karwats. Dat verwacht je misschien niet direct van een kunstschilder, maar hij was een heel potige kunstschilder. Dat afranselen, dat zie je tegenwoordig niet meer zo, maar vergeet niet dat er toen een heel andere perceptie van geweld was. Het was na de Eerste Wereldoorlog, ze keken niet op van een lijfstrafje meer of minder. Al verdeelde hij die niet rechtvaardig over alle vier de kinderen. Het meest sloeg

hij Jaap junior. Mijn moeder heeft hij nooit geslagen, dat moet ik hem nageven. Zijn karwatsfilosofie was dat hij vooral de weerbare types sloeg, omdat die het wel konden hebben. Dat eindigde pas toen zijn zoon Jaap hem terug begon te slaan. Toen vond hij het niet leuk meer.'

Jaap van Dam schilderde tussen het huiselijk geweld door de prachtigste vergezichten en was betrokken bij tientallen theaterproducties in de jaren voor de Tweede Wereldoorlog, toen het theater nog een monopolie had op een avondje uit. In 2018 kwam opa Jaap postuum nog in het nieuws, toen er tijdens een verbouwing aan de voormalige Casino-bioscoop in Breda een enorm achtergronddoek van tien bij vijf meter werd gevonden. Een originele 'Van Dam'. Het doek betreft een kleurrijk fantasielandschap met weelderige bosschages, frivol getekende bomen met kleurige stippen die welhaast fruit moeten zijn en aan de horizon een overwoekerde zuilenrij waarbij het woord 'aquaduct' in ons opkomt. Qua stijl loopt de vergelijking met het latere tekenwerk van kleinzoon Toon volledig mank, maar dergelijke schilderijen deden zonder twijfel een intergenerationele vonk tussen Jaap en Toon overslaan: ze waren van grote invloed op Toons latere teken carrière.

Voor wie zich afvraagt of er bij opa Jaap ook ooit een Porsche voor zijn villa in beslag werd genomen: nee. Jaap wist absoluut geen munt te slaan uit zijn creatieve talent. Volgens Toon omdat Jaap niet kon onderhandelen over de prijs. De creatieve schep- per liet zich altijd afschepen, kreeg nooit op tijd zijn geld en werd financieel misbruikt door Sleeswijk. Het gezin Van Dam had daardoor continu honger en at ook geregeld bij de burens omdat ze zelf niets te eten hadden. Dit had niet alleen invloed op Toon ('Ik zag hoe mijn opa werd behandeld en kreeg er een sterk ontwikkeld rechtvaardigheidsgevoel van, met name op financieel gebied. '), maar óók op Koos van Driel. Die keek als partner van Truus met een zeker ongenoegen naar de armoede bij de familie Van

Dam en concludeerde dat kunstzinnigheid een soort ziekte was. Van artiesten moest hij daarom niets hebben. Van vastigheid wel. Daarom was Koos ook zo blij dat hij zelf wél voor een solide club werkte: de Nederlandse Spoorwegen. Hij werkte er als stoker, in de periode dat de treinen nog op steenkool reden in plaats van op tijd. Stokers zaten naast de machinist en zorgden voor druk in de stoomketel door briketten op het vuur te gooien. Een fysiek zwaar beroep, waarbij je aan het eind van de werkdag regelmatig met zware brandwonden je bed opzocht. Waarschijnlijk schuilt in dit zware werk de helft van het alibi voor Koos' afwezigheid bij de geboorte van zijn zoon. De andere helft van het alibi verklaart Toon door de bizarre persoonlijkheid van zijn vader.

‘Misschien kwam hij die avond wel half verbrand thuis en had hij even geen zin in een geboorte, dat zou kunnen. Maar hoewel Koos vast niet altijd even blij was met de brandwonden, was hij wel erg trots op zijn beroep. Een vaste aanstelling was niet verkeerd hoor, in die tijd. Maar belangrijker nog: hij ontleende er status aan. Koos zat immers naast de machinist in de trein, als tweede man. Hij kon de fijne kneepjes van het vak afkijken, met perspectief op een carrière als machinist. En ja, die status werd nog eens extra versterkt door hoe hij erbij liep: in uniform en met een pet. Dat appelleerde aan een duister deel van zijn persoonlijkheid, want de man had een obsessie voor uniformen. Zijn ns-pakje droeg hij met trots, maar heel diep in zijn hart had hij het liefst een militair uniform gedragen.

‘Na de oorlog was iedereen op zoek naar antwoorden op maatschappelijke vraagstukken. Het antwoord van mijn vader was het communisme: het gelijkelijk verdelen van spulletjes. Koos verheerlijkte uniformen en militaire parades, en was een groot bewonderaar van Stalin. Natuurlijk, er werden weleens wat mensen in Rusland verbannen naar Siberië, maar ach, zo'n genocide hoorde er volgens Koos gewoon bij. In de oorlog kon je lekker martelen en moorden, en dat was een hobby waarmee hij wel wat

had. Zijn ambitie lag aan het front, waar hij zich wel zag vechten voor de KNIL. “Om de misstanden in Indonesië recht te zetten,” zoals hij dat zei. Maar Indischer dan de straatnaam van zijn huis kreeg Koos het niet voor elkaar. Hij heeft wel ooit daadwerkelijk gesolliciteerd bij het leger, maar hij kwam een centimeter lengte tekort. Godzijdank hebben ze hem niet aangenomen. Mijn vader was een latente moordenaar. Ik moet er niet aan denken dat hij ergens met een geweer in z'n handen aan het bewind van wat dan ook zou hebben gestaan.’

Met de kennis van nu is het maar goed dat de man niet decenia later heeft geleefd, in een tijd waarin wapens makkelijk voorhanden zijn en Netflix-series en sociale media hem op bijzonder slechte ideeën hadden kunnen brengen. Koos van Driel had alles in zich om het journaal te halen, en dan niet in een item over de vondst van het eerste kievitsei. In de Indische Buurt in Amsterdam vielen dan misschien niet zulke misstanden recht te zetten als in Indonesië, maar Koos gedroeg zich binnenshuis alsnog als een psychopathische kampbewaarder. Toon maakte zodoende al vroeg kennis met zowel de harde hand als de vele gezichten van Koos.

‘Hij sloeg vaak. Eerst mikte hij nog enigszins, maar naarmate ik ouder werd, maakte het hem steeds minder uit waar hij me precies raakte. Als hij eenmaal aan het rammen was, dan bleef hij door slaan. Mijn vader was een krampachtige man die overal vijanden en complotten zag. En ja, hij zag geweld als een doorslaggevend argument.

‘Maar als hij met vrienden was of zijn eigen familie in de Drechtstreek opzocht, dan gebeurde er iets vreemds. Zodra hij de voordeur van zijn huis achter zich dichtsloeg, werd Koos een ander, veel plezieriger persoon. Daarom was ik altijd hartstikke blij wanneer hij me wegbracht naar – of ophaalde van – zijn zussen in Sliedrecht en Papendrecht. Tijdens deze treinreisjes, gratis vanwege zijn baan, hadden we zowaar gesprekken die normale vaders

met hun kinderen hebben. En als we dan bij z'n zussen waren, werd er gepraat en gelachen. Ik herkende hem haast niet meer: Koos hervond opeens zijn plaatselijke accent en was de getapte man. Hij had een groot gevoel voor humor en als hij op dreef was, kreeg hij iedereen in tranen. Het was geen verbale humor, maar hij kon bijvoorbeeld helemaal dubbel liggen om clowns als Popov en zelf was hij de grote entertainer in die incestueuze bende in Sliedrecht. Daar was je natuurlijk al gauw leuk, maar zelfs ik vond dat, hoezeer ik ook een hekel aan hem had. Misschien ga ik hem verderop in het boek nog wel leuk vinden ook.'

De botsende personages Koos en Toon werpen een prangende vraag op: hoe kan iemand buitenshuis zó jolig zijn en binnenshuis compleet ander gedrag vertonen? Voor het antwoord ontkomen we niet aan een nadere analyse van kunstenaarsdochter Truus van Dam.

Toon windt er geen doekjes om. 'Ik vond haar een buitengewoon vieze vrouw. Truus was niet de moeder die ik wilde hebben. Ik wilde heel graag een moeder met grandeur, een vrouw met aangeboren elegantie. Ik keek als kind vaak naar haar. Het vlashaar op haar hoofd stond alle kanten op, behalve de goede. De streep door haar wenkbrauwen wekte enkel de illusie van visagie. Op haar neus balanceerde een bril, de verkeerde.

'Ze zat ook vaak in haar kruis te graaien. Jeuk, misschien schimmel, we hadden geen douche in huis. Ik rook altijd het zweet onder haar armen. Gek genoeg leek Koos haar geur wel op waarde te schatten, maar het hielp dat hij door een mislukte operatie geen reuk of smaak meer had. Hij had een te snel werkende schildklier en had daar verkeerde behandelingen voor gehad. En hij rookte de hele dag. Hij kon zoet en zout nog net onderscheiden, maar je kon gerust scheten laten, hij rook toch niets. Misschien was zijn slechte neus wel precies wat hen bij elkaar hield. Dat, en Koos' voorliefde voor een onsje meer.

'Mijn vader was wat ze tegenwoordig een feeder noemen. Hij

zag mijn moeder het liefst uit elkaar ploffen. Zelf was hij juist graatmager, dus dat stel samen was echt geen gezicht. Weet je wat het is? Mijn vader was gewoon een heel geile man. Seks was zijn enige hobby. Hij liep ook veel over de Wallen; niet om naar de hoeren te gaan, daar is hij voor zover ik weet nooit geweest, maar om naar hen te kijken. Toen hij eenmaal als machinist op de elektrische trein werkte, stapte hij aan het eind van de dag altijd uit op het centraal station en liep langs die ramen naar huis. Waarschijnlijk fokte hem dat zó op, dat Truus flink aan de beurt was als hij thuiskwam.'

Om er zeker van te zijn dat we begrijpen hoe de verhouding tussen Koos en Truus in elkaar zat, voegt Toon nog aan zijn ontboezeming toe dat er vroeger veel gebak bij hen thuis was, heel veel gebak. Hij demonstreert hoe Truus met haar vingers, die even daarvoor nog een waarschijnlijke schimmelinfectie te lijf waren gegaan, in een moorkop wroette en de romige verwennerij met vingers en al volledig in haar mond stak om de lobbige tractatie bij de voordeur van de slokdarm af te zetten. We volgen de demonstratie met gepast ongemak en zijn om meerdere redenen opgelucht dat de firma Van der Valk een van haar garçons op onze tafel af stuurt om te informeren naar onze vochthuishouding.

Over vochthuishouding gesproken, zo zonder douche was het behelpen met wassen in het arbeidershuisje aan de Sumatrastraat. Er was enkel een klein kraantje in een hoek, dat Koos en Truus af en toe gebruikten om met een natte doek de ergste viezigheid van zich af te vegen. Voor de betere wasbeurten waren gezinnen in de wijk aangewezen op het badhuis op het Javaplein in de Indische Buurt. Eens per maand sjouwde Truus met Toon naar het badhuis, om hem schoon te schrobben. Het badhuis was tot 1982 hofleverancier van schimmelinfecties. Hierna werd het onder andere gebruikt als hindoe-tempel en kringloopwinkel, tot het halverwege de jaren negentig een horecabestemming kreeg. In 2019 nam een hippe Amsterdamse brouwer de populaire locatie over